

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо соціального захисту сімей з дітьми) (реєстр. № 4073-2 від 23 лютого 2016 року)

Комітет з питань правової політики та правосуддя на засіданні 12 травня 2016 року (протокол № 47) розглянув на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо соціального захисту сімей з дітьми) (далі – Законопроект) (реєстр. № 4073-2 від 23 лютого 2016 року), поданий народним депутатом України Яценком А.В.

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблено з метою гарантування державної підтримки дітям, місце проживання чи перебування батьків яких невідоме, або вони ухиляються від сплати аліментів, та підтримки одиноких матерів (батьків).

Для досягнення мети автором пропонується внести зміни до статті 181 Сімейного кодексу України, за якими дитині, місце проживання чи перебування батьків якої невідоме, або якщо такі ухиляються від сплати аліментів, призначається державна допомога, яка не може бути меншою 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку. Також Законопроектом передбачено виключити зі змісту вказаної статті слово «тимчасової». Крім того, автор пропонує внести зміни до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», встановивши, що державна допомога на дітей, передбачена статтею 18-3, надається у розмірі, що дорівнює різниці між 50 відсотками прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше 30 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

В Основному Законі України (статті 1, 3) Україну проголошено демократичною, соціальною, правовою державою, визнано, що найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, її права і свободи та їх гарантії

визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а їх утвердження і забезпечення є головним обов'язком держави.

Конституцією України (частина перша статті 46) визначено, що громадяни мають право на соціальний захист у випадках, передбачених законом.

Конституційний Суд України у Рішенні від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012 зауважив, що основними завданнями соціальної держави є створення умов для реалізації соціальних, культурних та економічних прав людини, сприяння самостійності і відповідальності кожної особи за свої дії, надання соціальної допомоги тим громадянам, які з незалежних від них обставин не можуть забезпечити достатній рівень життя для себе і своєї сім'ї.

Відповідно до Конституції України «кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло» (стаття 48). Положення цієї статті конкретизують конституційне визначення України як соціальної держави, що передбачає участь суспільства в утриманні тих осіб, які через непрацездатність або з інших незалежних від них причин не мають достатніх засобів для існування (абзаци другий, третій підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

Статтею 12 Європейської соціальної хартії (переглянутої) передбачено обов'язок держави підтримувати функціонування системи соціального забезпечення на задовільному рівні, докладати зусиль для її поступового посилення.

За Основним Законом України (частина третя статті 51) сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Держава проявляє піклування про сім'ю, зокрема, шляхом встановлення пільг та різних видів допомоги сім'ям з дітьми.

Організація Об'єднаних Націй в Загальній декларації прав людини проголосила, що діти мають право на особливе піклування і допомогу.

Декларацією прав дитини (принцип 4) передбачено, що дитина повинна користуватися благами соціального забезпечення. Їй має належати право на здорове зростання і розвиток. Дитині має належати право на належне харчування, житло, розваги і медичне обслуговування.

Згідно з Конвенцією про права дитини (стаття 3) в усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини. Держава зобов'язана забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів.

Конституцією України (пункт 6 частини першої статті 92) встановлено, що засади охорони дитинства визначаються виключно законом. Прийняття законів Основний Закон України відносить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85).

З огляду на зазначене, законодавча пропозиція ґрунтується на наведеній конституційно-правовій основі.

Водночас на думку Комітету, пропозиція стосовно виключення слова «тимчасова» зі статті 181 Сімейного кодексу України не повною мірою узгоджується з конституційним положенням про обов'язок батьків утримувати своїх дітей до їх повноліття (частина друга статті 51 Конституції України). Допомога, передбачена вказаною статтею, є саме тимчасовою, оскільки призначається кожні шість місяців і її виплата здійснюється з Державного бюджету України. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Порядок призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме» від 22 лютого 2006 року № 189 (пункт 12) якщо виникла можливість стягнення аліментів з одного з батьків, виявлено, що один з батьків може утримувати дитину або місце проживання (перебування) одного з батьків встановлено, у зв'язку з чим можливе стягнення з нього коштів на утримання дитини, орган соціального захисту населення звертається до суду із заявою про стягнення суми сплаченої тимчасової допомоги. Стягнуті кошти зараховуються до Державного бюджету.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо соціального захисту сімей з дітьми) (реєстр. № 4073-2 від 23 лютого 2016 року), поданий народним депутатом України Яценком А.В., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ